

Informacje o dobrych praktykach przedstawiane przez EU-OSHA

EU-OSHA nie ponosi wprawdzie odpowiedzialności za treść zewnętrznych stron internetowych, do których linki zamieszcza, dokłada jednakże wszelkich starań, by były to wyłącznie linki do wiarygodnych informacji o dobrych praktykach, spełniających określone kryteria w zakresie zapobiegania.

DEFINICJA INFORMACJI O DOBRYCH PRAKTYKACH

Definicje „dobrych praktyk” stosowane przez państwa członkowskie są różne ze względu na różnice w systemach i prawodawstwie w obszarze bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy, kulturze, języku i doświadczeniach. Dodatkowo różne grupy o różnych zainteresowaniach i poziomach wiedzy mają różne punkty widzenia tematyki dobrych praktyk na poziomie miejsca pracy.

Brytyjski organ ds. bezpieczeństwa i zdrowia (Health and Safety Executive) wykorzystuje w swoich publikacjach następujące sformułowanie: „Niniejsze wskazówki odpowiadają powszechnemu rozumieniu dobrych praktyk [...]. Postępowanie zgodnie z niniejszymi wskazówkami nie jest obowiązkowe i można podejmować inne działania. Jednakże postępowanie według tych wskazówek wystarcza zazwyczaj do spełnienia przepisów prawa. Inspektorzy BHP działają w celu zapewnienia przestrzegania zgodności z przepisami i mogą odnosić się do tych wskazówek, wykorzystując je jako zobrazowanie dobrych praktyk.”

Podobnie BKK Bundesverband (Niemcy) podkreśla we wprowadzeniu do jednej z publikacji dotyczących promocji zdrowia w miejscu pracy potrzebę przestrzegania przepisów ustawowych.

W holenderskim projekcie Solbase wykorzystuje się raczej sformułowanie „skuteczne sposoby zaradzenia zagrożeniom bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy” zamiast określenia „informacje o dobrych praktykach”. Jest to prawdopodobnie definicja nieco węższa. W ramach projektu Solbase rozróżnia się dwa rozwiązania – „wskazówkę” oraz „praktyczne rozwiązanie”. Te kategorie odnoszą się do szerokiego zakresu dostępnych informacji – informacji ze źródeł w postaci wytycznych i innych dokumentów oraz informacji pokazujących konkretne zastosowanie środków kontrolnych w przedsiębiorstwach. Alternatywne terminy to „wytyczne” i „studia przypadku”.

KRYTERIA DOBRYCH PRAKTYK W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA W PRACY

Poniżej wymieniono kryteria regularnie określone jako kryteria dobrych praktyk:

- zmniejszenie całkowitego potencjału narażenia na zagrożenie pracowników lub innych osób związanych z przedsiębiorstwem, wynikającego ze zidentyfikowanego źródła zagrożenia;
- poprawa ogólnych warunków pracy oraz skuteczna promocja zdrowia, bezpieczeństwa i wydajności;
- osiągnięcie stałego i wyraźnego zmniejszenia zagrożenia dla pracowników.

Ponadto dobre praktyki powinny:

- wskazywać metody i kroki, które można podjąć w miejscu pracy lub w organizacji w celu poprawy warunków pracy/życia lub zmniejszenia zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy na poziomie przedsiębiorstwa;
- koncentrować się w miarę możliwości na identyfikacji zagrożenia u źródła;
- być skuteczne i etyczne;
- spełniać odpowiednie wymogi ustawowe państw członkowskich, w których są wdrażane. (może to oznaczać, że informacje o dobrych praktykach nie mają bezpośredniego przełożenia pomiędzy państwami członkowskimi);
- być aktualne i dostosowane do potrzeb docelowych użytkowników oraz praktyk w zakresie pracy w Unii Europejskiej;

- zawierać wystarczające informacje, tak by można było je zastosować odpowiednio w innych miejscach pracy w UE;
- zakładać poważne zaangażowanie wszystkich stron, w szczególności tych pracowników, którzy będą bezpośrednio uczestniczyć w podejmowanych działaniach i ich przedstawicieli.

ŹRÓDŁA INFORMACJI O DOBRZYCH PRAKTYKACH

Źródła informacji o dobrych praktykach dostępnych na stronie internetowej EU-OSHA obejmują:

- inspekcje pracy, przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe i inne organy kontrolne,
- partnerów społecznych (stowarzyszenia pracodawców i ruchy związkowe),
- stowarzyszenia sektorowe lub organy trójstronne,
- stowarzyszenia lekarzy,
- inne podmioty świadczące usługi informacyjne i szkoleniowe,
- przedsiębiorstwa,
- organizacje pozarządowe.

RODZAJE DOBRZYCH PRAKTYK

Rodzaje informacji na temat dobrych praktyk oraz przykładów gromadzonych przez EU-OSHA obejmują:

- wytyczne i wskazówki od organów kontrolnych i innych podmiotów,
- przykłady ze studiów przypadku (w szczególności poddanych ocenie przez wiarygodną organizację lub w ramach innej wiarygodnej procedury przeglądowej oraz potwierdzonych pod kątem autentyczności – nie teoretycznych),
- konkretne interwencje mające na celu zapobieganie zagrożeniom w miejscu pracy,
- informacje produktowe (w tym informacje na temat czynników fizycznych, chemicznych i biologicznych, środków ochrony indywidualnej oraz urządzeń i narzędzi wykorzystywanych w miejscu pracy),
- standardy wypracowane przez krajowe lub międzynarodowe organizacje ds. standardów,
- listy kontrolne (np. powtarzające się czynności na poziomie miejsca pracy),
- arkusze danych (np. dotyczące niebezpiecznych substancji i głośnego sprzętu),
- ulotki lub karty przypominające,
- informacje szkoleniowe wykorzystywane w miejscu pracy (np. szkoleniowy film wideo dla pracowników na temat ręcznej obsługi urządzeń).

ZNACZENIE OCENY RYZYKA

Kluczowe znaczenie ma przeprowadzenie właściwej i wystarczającej oceny ryzyka i zagrożeń związanych z miejscem pracy przed wdrożeniem w tym miejscu pracy dobrych praktyk. Ocena taka powinna uwzględnić wszelkie zagrożenia i rodzaje ryzyka związane z miejscem pracy w celu zapewnienia, że rzeczywiście zmniejsza się narażenie pracowników i innych osób na zagrożenie, a nie zastępuje się jednego ryzyka drugim.

Poniżej przedstawiono prosty opis oceny ryzyka. „Ocena ryzyka to nic więcej jak dokładne zbadanie, co w miejscu pracy może spowodować zagrożenie dla ludzi, tak by można było stwierdzić, czy podjęto wystarczające środki zapobiegawcze, czy też należy zwiększyć wysiłki w tej kwestii. Celem takich działań jest zapobiegnięcie uszkodzeniom ciała i chorobom. Ocena ryzyka obejmuje określenie zagrożeń obecnych w przedsiębiorstwie (powstałych wskutek pracy lub ze względu na działanie innych czynników, np. położenia siedziby), a następnie oszacowanie zakresu zagrożeń przy uwzględnieniu istniejących środków ostrożności.

Wyniki odpowiedniej i wystarczającej oceny ryzyka powinny pomóc osobom je stosującym wybranie najbardziej odpowiednich dobrych praktyk.”

Ocenę ryzyka należy zawsze przeprowadzać przed zastosowaniem dobrej praktyki w miejscu pracy. Należy ją dostosować do indywidualnych okoliczności i potrzeb. EU-OSHA nie może być pociągana do odpowiedzialności za sposób wdrażania tych informacji.

Więcej informacji na temat oceny ryzyka znaleźć można pod adresem:

<http://osha.europa.eu/en/topics/riskassessment>

DOBRE PRAKTYKI A PRAWODAWSTWO

Dyrektywa ramowa – dyrektywa Rady nr 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy oraz przepisy wdrażane w państwach członkowskich zawierają następującą hierarchię środków kontroli:

1. Czy istnieje możliwość zapobiegnięcia ryzyku lub uniknięcia go? Czy można się pozbyć ryzyka? Można tego dokonać na przykład poprzez:

- określenie, czy zadanie lub praca są niezbędne,
- usunięcie zagrożenia,
- wykorzystanie innych substancji lub procesów roboczych.

2. Jeśli ryzyka nie da się uniknąć ani zapobiec mu, czy można je zmniejszyć do poziomu, na którym nie będzie nadmiernie narażane zdrowie i bezpieczeństwo zainteresowanych osób? Należy przestrzegać poniższych dodatkowych ogólnych zasad zapobiegania zagrożeniom:

- zwalczanie ryzyka u źródła,
- dostosowanie pracy do osoby ją wykonującej, w szczególności w odniesieniu do zaprojektowania miejsca pracy i wyboru sprzętu oraz metod pracy i produkcji, w szczególności w celu zmniejszenia monotoności pracy oraz jej z góry określonego tempa i ograniczenia wpływu tych czynników na zdrowie,
- dostosowanie do postępu technicznego,
- zastąpienie rozwiązań niebezpiecznych rozwiązaniami mniej niebezpiecznymi (zastąpienie urządzenia, materiału lub innego elementu zagrażającego rozwiązaniem alternatywnym),
- stworzenie spójnej ogólnej polityki prewencyjnej obejmującej rozwiązania technologiczne, organizację pracy, warunki robocze, relacje społeczne oraz wpływ czynników związanych ze środowiskiem pracy,
- ustawienie ogólnych środków ochrony wyżej w hierarchii ważności niż indywidualnych środków ochrony (np. kontrolowanie narażenia na opary poprzez zastosowanie lokalnych wylotów wentylacyjnych, a nie indywidualnych masek oddechowych),
- przekazywanie pracownikom odpowiednich instrukcji.

Więcej informacji znaleźć można pod adresem:

<http://osha.europa.eu/en/topics/riskassessment/step3>

Hierarchiczność rozwiązań oznacza, że nie istnieje jedno „prawidłowe” podejście oparte na dobrych praktykach.

Przykładowo, jeśli wykorzystuje się niebezpieczne substancje, zaniechanie zastąpienia takiej substancji dostępnym odpowiednikiem i zastosowanie innych rozwiązań (np. środków ochrony indywidualnej) nie zostanie uznane za dobrą praktyką jednak, jeśli nie są dostępne wymienione wcześniej odpowiedniki, takie inne rozwiązanie może stanowić dobrą praktykę.

Bilbao, wrzesień 2009 r.